

Cocreatie in de erfgoedsector

Elvira Sweet

De Italiaanse schrijver en dichter Giacomo Leopardi (1798-1837) was gehandicapt, en het is niet onaannemelijk dat daar zijn inktzwarte kijk op het leven iets mee te maken had. Hij was echter niet buitengewoon pessimistisch, eerder realistisch, toen hij zei dat een woordenboek slechts een deel van het erfgoed van een taal kan omvatten. Zo is het ook met overheden in hun relatie tot cultureel erfgoed. Als het gaat om behoud is volledigheid van alles wat in cultureel, sociaal of economisch opzicht belangrijk is, een onmogelijke (financiële) opgave. Zij moeten daarin keuzes maken. Dat geldt ook voor Noord-Holland, dat de meeste rijksmonumenten en Werelderfgoederen van Nederland op zijn grondgebied herbergt. Daar is gekozen voor markante ruimtelijke structuren in het landschap. Daarnaast wordt in de komende jaren de provinciale monumentenlijst herijkt.

Cultuurhistorie heeft niet alleen een intrinsieke waarde, maar is ook essentieel voor een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat en het toerisme. Als gedeputeerde Cultuur provincie Noord-Holland richt ik mij expliciet op het versterken van die instrumentele of gebruikswaarde. Om die te verhogen stimuleren wij het vergroten van de toegankelijkheid van erfgoed naar een zo breed mogelijk publiek. Bijvoorbeeld door te refereren aan de belangstelling die veel mensen hebben voor de (eigen) familiegeschiedenis. Met dat doel is het online verhalenplatform Oneindignoordholland.nl ontwikkeld. Deze website, tot stand gekomen in samenwerking met tientallen musea en regionale archieven, bevat persoonlijke verhalen van bewoners. Daarnaast is in 2012 een street app ontwikkeld, waarmee je beelden uit de archieven digitaal in het huidige straatbeeld kunt projecteren. Het is een aantrekkelijk, laagdrempelig product voor bewoners en bezoekers van de provincie, in het bijzonder jongeren. Digitale ontsluiting biedt zo nieuwe mogelijkheden om de aanwezige cultuurhistorie voor een breed publiek beleefbaar te maken.

Digitalisering alleen is echter niet genoeg. Juist het met eigen ogen aanschouwen van een plek of object is een bijzondere ervaring die essentieel blijft. Daarom hebben wij het provinciale, open archeologische depot in Castricum – een combinatie van opslag en tentoonstelling – gekoppeld aan een innovatief bezoekerscentrum dat die ervaring bij de bezoekers, onder wie veel schoolkinderen, teweeg moet brengen. Het is wel belangrijk dat de overheid een bepaalde kwaliteitsstandaard blijft eisen en garanderen. Historische informatie moet betrouwbaar zijn en de tentoongestelde objecten moeten écht bijzonder zijn.

Behoud of ontwikkeling?

Monumenten staan er grosso modo heel goed bij. Veel gebouwd erfgoed in Nederland, zeker in de binnensteden, is uitstekend gerestau-

Elvira Sweet

is gedeputeerde Cultuur van
de provincie Noord-Holland

reerd en onderhouden. Dat onderhoudsniveau is de norm geworden. Nu er steeds meer erfgoed leeg komt te staan, en er de facto te weinig geld beschikbaar is om alles te onderhouden op het niveau dat we gewend zijn, moet je het aandurven om voor een zeven of een zes te gaan in plaats van voor een negen of een tien. Misschien moeten we als overheid onze middelen inzetten op het behoud van de echte toppers (voor elke periode een top 100), en voor de andere monumenten volstaan met dat wat lagere niveau. In dat geval blijft behoud door ontwikkeling het adagium. Om dat te bereiken zijn initiatiefnemers die oude monumenten een nieuw leven willen geven belangrijk. De wereld van herbestemming en herontwikkeling van erfgoed kent een nieuwe groep mensen. Je zou ze de *old urban professionals* (de oup's) kunnen noemen: oudere, hoger opgeleide en welgestelde initiatiefnemers die het verschil kunnen maken omdat zij mogelijkheden hebben of zien om erfgoed met behoud van de essentie tot ontwikkeling te brengen en exploitabel te maken. Maar overheden hebben ten opzichte van hen een 'nee, tenzij'-opstelling, terwijl deze tijd vraagt om een 'ja, mits'-houding. Zij houden mijns inziens nog te veel vast aan de klassieke behoudsgedachte. De deur zou in beginsel open moeten staan.

Veranderende rol van de overheid

De veranderende werkelijkheid brengt ook met zich mee dat overheden hun oren minder moeten laten hangen naar de overigens zeer gerespecteerde lokale erfgoedclub of de lokale buurtvereniging. Vaak accepteren deze organisaties geen andere benadering dan behoud, terwijl de oplossing voor de aanpak van de leegstand juist vaak ligt in een nieuwe functie in een bredere, metropolitane setting.

De veranderende rol van de overheid ten opzichte van de burger/ initiatiefnemer leidt er onder andere toe dat Noord-Holland ervoor kiest subsidie te verstrekken aan partijen die kunnen laten zien dat zij zich maximaal inzetten voor het behoud van het erfgoed. Omgekeerd is het voor elke overheid een uitdaging om niet langer uitsluitend met de portemonnee te zwaaien, maar te enthousiasmeren met (dossier) kennis en creativiteit. In de huidige situatie is het bemiddelen tussen en het bijeenbrengen en inspireren van belanghebbenden wellicht zelfs belangrijker dan het meenemen van geld! Vanuit kennis moeten we zorgen dat identiteitsbepalende waarden behouden blijven. De sector op zijn beurt moet meer leren denken vanuit de wensen van de gebruiker, leren kijken met de ogen van een architect en leren rekenen vanuit het realistische perspectief van een ontwikkelaar. Samenwerken, cocreatie, biedt momenteel de beste kansen voor het erfgoed van de toekomst.